«РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» ИДЕЯСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАҒЫ КӨРКЕМ ӘДЕБИЕТТІҢ РЕСУРСТЫҚ ӘЛЕУЕТІ

Ұжымдық монография

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитеті
М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты

«РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» ИДЕЯСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАҒЫ КӨРКЕМ ӘДЕБИЕТТІҢ РЕСУРСТЫҚ ӘЛЕУЕТІ

Ұжымдық монография

Алматы
2020

ӘОЖ 821.512.12.0
КБЖ 83.3 (5Қаз)
Р 91

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ

ҚР БҒМ Ғылым комитеті М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының Ғылыми кеңесі ұсынған

Басылым ҚР БҒМ Ғылым комитетінің № BR05236728 «Қазақстан әдебиеті мен өнеріндегі «Мәңгілік Ел» концепті» нысаналы бағдарламасы бойынша іске асырылды

Редакциялық алқа:
Ақыш Н.Б. (жауапты редактор), Қалижанов У., Қалиева А.Қ., Қасқабасов С.А., Қирабаев С.С., Матыжанов К.І., Орда Г.Ж., Сарсенбаева Ж.Б. (құрастырушы)

Р 91 «Рухани жаңғыру» идеясын жүзеге асырудағы көркем әдебиеттің ресурстық әлеуеті: Ұжымдық монография / Н.Б.Ақыш – Алматы: Service Press, 2020. – 316 бет.

ISBN 978-601-7588-58-8

Елбасының 2017 жылғы 12-сәуірінде жарияланған «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласында қойылған мәселелерді жүзеге асыру, ұлттық рухты нығайту бағытында көптеген жұмыстар жасалып келе жатқаны белгілі. Бұл ұсынылып отырған ұжымдық монография сол қатарды толықтыратын, қазақ әдебиеті шығармаларындағы рухани жаңғыру идеясының көріністерін талдайтын кезекті еңбек болып табылады. Ұжымдық монография жоғары оқу орындарының студенттеріне, магистранттар мен докторанттарға, оқытушылар мен әдебиеттанушы ғалымдарға және жалпы әдебиетсүйер көпшілікке арналған.

ӘОЖ 821.512.12.0
КБЖ 83.3 (5Қаз)

ISBN 978-601-7588-58-8
© ҚР БҒМ Ғылым комитеті М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты, 2020

МАЗМҰНЫ

Алғысөз 4

БІРІНШІ БӨЛІМ
«РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» ИДЕЯСЫ: АСЫЛ МҰРАЛАРЫМЫЗДАН ҚАЗІРГІ ӘДЕБИЕТКЕ ДЕЙІН

«Рухани Жаңғыру» және Мағжан ақын мұрасы 7
«Рухани Жаңғыру»: алтын хакім, дана ақын Абай мирасы 44
Ұлттық Әлеуетті арттырудағы көркем әдебиеттің рөлі 81

ЕКІНШІ БӨЛІМ
КӨРКЕМ ӘДЕБИЕТТІҢ РУХАНИ РЕСУРСТЫҚ ӘЛЕУЕТІ

«Рухани Жаңғыру» және қазіргі драматургиядағы тақырыптық өзгерістер 97
Қазақ прозасындағы «Рухани жаңғыру» сарындары (ХХ ғасыр шығармалары бойынша) 143
Қазіргі қазақ прозасындағы әйел образы және оларды сомдаудағы психологиялық аспектілер 175
Прозадағы көркем уақытты модельдеу 183
Қазіргі поэмалардағы ХХ ғасыр шындығының суреттелуі және ұлттық парадигма 211

ҮШІНШІ БӨЛІМ
ҰЛТТЫҚ ӘДЕБИЕТТЕГІ МӘДЕНИ-ГЕНЕТИКАЛЫҚ КОД

Мәдени-генетикалық код – ұлттық бірегейлік негізі 225
Жастар прозасындағы құндылықтардың көркемдік трансформациялануы 287

ABSTRACT... 313
РЕЗЮМЕ... 314

қатысты әлеуметтік-тарихи факторлардың көркем әдебиетімізде қалай суреттеліп келе жатқандығы.

Кез-келген халықтың түрлі әлеуметтік қабатының басын біріктіріп, ұйыстыратын – оның мәдени-генетикалық коды екендігін ескере отырып, зерттеу мақалаларының бір бөлігі осы маңызды мәселенің әдебиетіміздегі көрінісін талдауға арналған. Осы алынып отырған ауқымды тақырып әр алуан көркемдік ізденістер аясында қарастырылады, авторлардың игере алған көркем жетістіктері мен кемшін тұстарына да көңіл бөлініп, оларды эстетикалық тұрғыдан тиесінше бағалау жағы да ұмыт қалмаған. Жанрлық тұрғыдан алғанда, зерттеу нысанына алынған шығармалардың басым бөлігі прозалық дүниелер болып табылады, сонымен бірге көркем көсемсөз бен балалар әдебиетінің үлгілеріне де назар аударылған.

Ұжымдық монографияны жазуға белгілі әдебиеттанушы ғалымдармен бірге М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер инстиутының докоранттары мен магистранттары да ат салысып, өздерінің әдебиеттану саласындағы шығармашылық әлеуеттерін, мүмкіндіктерін көрсете білгенді жөн көрді. Жекелей атап айтатын болсақ, олар – филология ғылымдарының докторы, профессор **Елеукенов Ш.Р.** («Рухани жаңғыру және Мағжан ақын мұрасы», «Рухани жаңғыру: алтын хакім, дана ақын Абай мирасы»), филология ғылымдарының докторы, профессор **Орда Г.Ж.** («Ұлттық әлеуетті арттырудағы көркем әдебиеттің рөлі»), филология ғылымдарының докторы **Ақыш Н.Б.** («Ұлттық мәдени код – ұлттық бірегейлік негізі»), филология ғылымдарының кандидаты **Рахымжанов К.** («Рухани жаңғыру және қазіргі драматургиядағы тақырыптық өзгерістер»), филология ғылымдарының кандидаты **Ханыкей Е.** («Қазақ прозасындағы Рухани жаңғыру сарындары»), PDH докоранттар **Сәрсенбаева Ж.** («Қазіргі қазақ прозасындағы әйел образы және оларды сомдаудағы психологиялық аспектілер»), **Құдайбергенов Н.** («Жастар прозасындағы құндылықтардың көркемдік трансформациялануы»), **Қуатбекұлы Е.** («Прозадағы көркем уақытты модельдеу») және магистр **Қордабай Б.** («Қазіргі поэмалардағы XX ғасыр шындығының суреттелуі және ұлттық парадигма»).

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитеті
М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты

«РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» ИДЕЯСЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДАҒЫ КӨРКЕМ ӘДЕБИЕТТІҢ РЕСУРСТЫҚ ӘЛЕУЕТІ

Ұжымдық монография

Редакторы Л. Аханбекова

Басуға қол қойылған күні 30.10.2020 ж.
Пішімі 60х90 1/16. Шартты баспа табағы 19,5.
Офсеттік қағаз. Офсеттік басылым.
Таралымы 100 дана

«Service Press» баспаханасы
Алматы қ., Халиуллин к-сі, 32
Тел.: 8 (727) 352-82-02